

4. Dróżdż-Łuszczak K. Wobec bliźniego. Pojęcia 'postawa', 'tolerancja', 'obojętność' w analizie semantycznej. Warszawa 2013. 118 s.
5. Kozak S. Polacy i Ukraińcy. W kręgu myśli i kultury pogranicza. Warszawa, 2005.
6. Krasowska H. Języki mniejszości. Statyc – prestiż – dwujęzyczność – wielojęzyczność (Мови меншин. Статус – престиж – двомовність – багатомовність), Варшава: Studium Europy Wschodniej UW, 2020. 221 s.
7. Krasowska H., Suchomłynow L. Relacyjność językowego i kulturowego pogranicza. Bukowina. Tradycje i współczesność. Piła-Czerniowce-Suczawa: Wyd. Związek Polaków w Rumunii, 2006.
8. Krawczuk A. Trudne miejsca w gramatyce polskiej dla Ukraińców (w związku z przygotowaniem podręcznika «Polska fleksja z ćwiczeniami dla Ukraińców»). Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej. Materiały z VI Międzynarodowej Konferencji Glottodydaktycznej. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, 2005. S. 491–497.
9. Śliwerski Bogusław. Edukacja (w) polityce: polityka (w) edukacji: inspiracje do badań oświatowych. Polska Myśl Pedagogiczna, 2015. 676 s.

Галина Вишневська,
кандидат філологічних наук, викладач,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ФОРМУВАННЯ КРОСКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ МІЖНАРОДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

В умовах війни та євроінтеграційного курсу України формування кроскультурної компетентності стає не лише інструментом комунікації, а й засобом дипломатичного, освітнього та інформаційного єднання. У цьому контексті українсько-польське партнерство є одним із найпотужніших прикладів міжнародної співпраці, здатної формувати нову якість міжкультурного діалогу, а в освітній практиці – розвинути у царині лінгвометодичної підготовки, оскільки використовується неповною мірою.

Наукові студії запропонованій темі присвячували: О. Данишенко «Сутність та особливості формування міжкультурної компетентності» [2], Г. Кравченко. Н. Мовмига «Проектний підхід як складова педагогічної інноватики на шляху до якісної вищої професійної освіти в Україні» [3], О. Кучерук, Б. Сергієнко, Н. Шурхно «Проектна діяльність як компонент лінгвометодичної підготовки майбутніх учителів української мови та літератури» [4], О. Пришляк «Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: теоретичний контекст».

Мета: проаналізувати особливості формування кроскультурної компетентності в процесі українсько-польської міжнародної взаємодії на прикладі участі представників ТНПУ ім. В. Гнатюка в міжнародному проєкті «**Kraj – Emigracja – Next Generation**», з урахуванням потенціалу освітнього середовища, медіапрактик та міжкультурного діалогу як основи для поглиблення взаєморозуміння між молоддю обох країн. **Завдання:**

1. Розглянути кроскультурну компетентність як суспільну потребу в умовах глобалізації та зростаючих викликів до толерантного співіснування культур.

2. Проаналізувати українсько-польське партнерство на прикладі проєкту «Kraj – Emigracja – Next Generation» як ефективну платформу для міжкультурного діалогу й обміну досвідом.

3. Оцінити роль освіти (зокрема участі студентів і викладачів ТНПУ) у формуванні кроскультурної компетентності через міждисциплінарні підходи, мовну практику, спільні семінари й мобільність.

4. Визначити значення медіа у висвітленні проєктної діяльності та розвитку комунікативної відкритості у молодіжному середовищі.

Дослідниця О. Пальчикова називає

КОМПОНЕНТИ КРОСКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

КОГНІТИВНИЙ
знання про
іншу культуру

АФЕКТИВНИЙ
емоційна відкритість,
толерантність

ПОВЕДІНКОВИЙ
здатність до
адаптивної та гнучкої
комунікації

Рисунок 1. Компоненти кроскультурної компетентності

проблему формування кроскультурної компетентності «ноюю, недостатньо дослідженою цариною, проте надзвичайно актуальною, яка з кожним днем привертає все більше уваги з боку педагогів, методистів і дидактів» [5, с. 319]. Кроскультурна (міжкультурна) компетентність – це здатність ефективно взаємодіяти з представниками інших культур, враховуючи різноманітність їхніх норм, цінностей, способів мислення й мовної поведінки. Розглянемо компоненти кроскультурної компетентності розглянути у інфографіці (Рис. 1).

Поведінковий тип компетентності особливо важливий для тих, хто працює у сфері освіти, медіа, дипломатії, міжнародної співпраці, адже передбачає не лише розуміння, а й повагу до культурної інакшості.

Погоджуємось із твердженням, що «останнім часом усе більше ваблять шляхи невідомі, нестандартні, де інтегруються міжособистісні інтереси та можливості. Одним із таких шляхів є участь у різних за своєю направленістю, значенням, змістом діяльності проектах. Різноманітні проекти беруть початок із тих чи інших життєвих завдань: освітніх, виробничих, споживчих, у тому числі пов'язаних із проектами вирішення соціальних проблем. Ідеї проектів реалізуються в освітній і навчальній практиці як універсальний засіб для розвитку ініціативи, творчої самостійності людини, забезпечення зв'язку знань із життям, із працею, з наукою» [3, с. 192]. Дослідники наголошують, що «залучення студентів до проектної діяльності є необхідною умовою досягнення мети підготовки компетентного вчителя-словесника, який спроможний до креативності, винахідливості, а також до самореалізації, самовизначення та самовдосконалення» [4].

Між Україною та Польщею існує давня історія культурного, мовного та соціального взаємопроникнення. Сьогодні це партнерство розвивається у таких ключових напрямках:

1. Освітня співпраця (обміни студентами, академічні програми, спільні дипломи).
2. Культурні ініціативи (фестивалі, виставки, театральні постановки, перекладна література).

3. Молодіжна дипломатія (волонтерські проекти, скаутські обміни, тематичні форуми).
4. Медіа та інформаційне партнерство (спільні теле- та радіопрограми, копродукція фільмів, транснаціональні онлайн-платформи).

Участь українських студентів у програмах типу Erasmus+, Polsko-Ukraińska Rada Wymiany Młodzieży, NAWA, а також у навчанні в польських вишах дозволяє формувати практичні навички кроскультурної комунікації:

- знайомство з іншою академічною традицією;
- порівняння освітніх стандартів і методів;
- інтеграція в багатокультурне студентське середовище;
- мовна практика в реальних умовах.

Такі програми сприяють розвитку емпатії, відкритості, вмінню вести діалог на рівних умовах, що є фундаментальними ознаками кроскультурної компетентності, а також запорукою успішної інтеграції молодого педагога у сучасний освітній процес.

Одним із яскравих прикладів такої взаємодії став міжнародний проєкт «Kraj – Emigracja – Next Generation», який відбувся 11-14 грудня 2024 року у Варшаві. Організатори: Stowarzyszenie «Wspólnota Polska» та Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Рисунок 2. Постер проєкту

У ньому взяли участь представники Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (Рис. 1). Даний проєкт був спрямований на осмислення спільної історичної й культурної спадщини України та Польщі крізь призму молодіжного діалогу, дослідницької роботи й креативної презентації національної ідентичності в сучасному світі. Проєкт став прикладом ефективного міжкультурного діалогу, де студенти й викладачі з обох країн мали змогу обговорювати питання міграції,

ідентичності, культурної спадщини, презентувати власний досвід і дізнаватися більше про інший соціокультурний контекст.

Участь студентів ТНПУ сприяла не лише набуттю нових знань, а й активному переосмисленню власної культурної ідентичності в контексті європейської спільноти. У межах проєкту реалізовувалися різні освітні формати:

- лекції (А. Шумовського «Як побудувати польський бренд у світі», Є.- М. Новаковського «Місце та значення Польщі на міжнародній арені»);
- культурно-мистецькі зустрічі (К. Зануссі «Польська культура у світі»);
- воркшопи («Волонтерство як елемент розбудови польської громади»);
- дискусійні панелі (віце-президент Асоціації «Wspólnota Polska» Зенона Баньковська та координатор польських проєктів Івона Тарногурська «Активізаційна діяльність та розбудова польської ідентичності»);
- майстер-класи (П. Ваховяк «Що означає корпоративна соціальна відповідальність»);
- презентації («Безпека в 21 столітті»);
- візити до культурних інституцій, які дозволяли учасникам зануритися в реальні ситуації міжкультурної комунікації (Ministerstwo Spraw Zagranicznych);
- міжкультурні діалоги (А. Соханська, котра є директором Департаменту співпраці з польською діаспорою та поляками закордоном, представниками Варшавського університету) [1].

Студенти ТНПУ мали можливість представляти українську культуру та водночас поглиблювати знання про польську, що сприяло розвитку критичного мислення, емпатії та здатності до порівняльного аналізу. Освітня взаємодія в такому форматі є не лише способом передавання знань, а й потужним інструментом виховання відкритого мислення й готовності до співпраці. Значну роль у проєкті відігравали медійні інструменти. Так, учасники з обох країн створювали мультимедійні продукти: відеоісторії, соціальні пости, інтерв'ю, які презентували на платформах проєкту [1], [6], [7]. Це не лише популяризувало культурний досвід, а й розширювало аудиторію, долучаючи до діалогу ширші кола громадськості. Медіа ставали засобом репрезентації культурного коду, візуалізації історичної пам'яті, створення

нових міжкультурних наративів. Уміння використовувати ці ресурси свідчило про високий рівень кроскультурної обізнаності молоді.

Так, досвід участі у проєкті «Kraj – Emigracja – Next Generation» підтвердив, що українсько-польське партнерство у сфері освіти та молодіжного обміну створює дієвий простір для формування кроскультурної компетентності.

Такі ініціативи сприяють не лише глибшому пізнанню культури іншого народу, а й формуванню нового типу освітнього лідера – відкритого, відповідального, комунікабельного, толерантного (Рис. 3).

Попри успіхи, формування кроскультурної компетентності стикається з низкою викликів: мовні бар'єри, особливо в глибшій комунікації; історичні травми, які ще потребують переосмислення; етнокультурні стереотипи у побутовому дискурсі; асиметрія у

Рисунок 3. Сертифікати підвищення кваліфікації тімлідерів групи з України

доступі до програм співпраці. Водночас, ці виклики відкривають перспективи для: поглиблення міжкультурної освіти в навчальних програмах; посилення культурної дипломатії; створення спільних платформ для обміну досвідом; зміцнення суспільного порозуміння між двома націями.

Отже, українсько-польська міжнародна взаємодія створює унікальне середовище для формування кроскультурної компетентності, яка є невід'ємною складовою сучасного демократичного суспільства. Інвестиція у міжкультурну освіту, медіапартнерство та діалог культур є запорукою не лише інноваційного розвитку, а й стійкого миру, взаємоповаги та солідарності у глобальному світі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Вишневська Г. Міжнародний проєкт «Kraj – Emigracja – Next Generation»: досвід представників ТНПУ ім. В. Гнатюка. Тернопільський

- національний педагогічний університет : сайт. URL : <https://tnpu.edu.ua/news/10926/> (дата звернення: 14.05.2025).
2. Данишенко О. С. Сутність та особливості формування міжкультурної компетентності. Економіка та держава. 2012. № 12. С. 141–144.
 3. Кравченко Г., Мовмига Н. Проектний підхід як складова педагогічної інноватики на шляху до якісної вищої професійної освіти в Україні. *Pedagogical and psychological sciences: development prospects in countries of Europe at the the beginning of the third millennion: collective momograph*. Riga Izdevnieciba «Baltija Publishing». 2018. Volume 2. P. 192–209.
 4. Кучерук О. А., Сергієнко Б. Б., Шурхно Н. Ф. Проектна діяльність як компонент лінгвометодичної підготовки майбутніх учителів української мови та літератури. *Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи (13-15 травня 2021 року, м. Запоріжжя)*: збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. 2021. Ч. 2. URL : <https://surl.li/szmtzw> (дата звернення: 19.05.2025).
 5. Пальчикова О. Крос-культурна компетентність у навчанні української мови як іноземної. *Філологічні студії*. 2012. Вип. 8. С. 319–326.
 6. Kraj – Emigracja – Next Generation. Stowarzyszenie «Wspólnota Polska». 11.12.24. URL : <https://surli.cc/ibqbgge> (дата звернення: 14.05.2025).
 7. Tu Polonia w Warszawie – II Zjazd «Spotkania – Polonia 2.0», cz. 1. TVP Polonia. URL : <https://surl.lu/nzewuj> (дата звернення: 14.05.2025).

Тетяна Мороз,
доктор філософії, старший викладач,
Хмельницький національний університет

ОБРАЗ МАТЕРІ В ПАРЕМІЙНІЙ КАРТИНІ СВІТУ УКРАЇНЦІВ І ПОЛЯКІВ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

Мова кожного народу є унікальною, багатогранною, невичерпною та барвистою. Її тісний зв'язок із культурою є беззаперечним, оскільки опанування будь-якої мови неможливе без урахування культурного контексту. Мовна картина світу відображає систему національних та культурних цінностей, притаманних певному етносу. Найяскравіше ця система цінностей репрезентована в пареміях.

У сучасній лінгвістиці паремійні одиниці, зокрема прислів'я та приказки, розглядаються як один із найперспективніших напрямів дослідницької